

ความริเริ่มเพื่อการรวมตัวของอาเซียน (Initiative for ASEAN Integration: IAI)

1. ภูมิหลัง

1.1 ที่ประชุมสุดยอดอาเซียนอย่างไม่เป็นทางการ ครั้งที่ 4 ที่สิงคโปร์ (พฤศจิกายน 2543) เห็นพ้องเรื่อง “ความริเริ่มเพื่อการรวมตัวของอาเซียน” (Initiative for ASEAN Integration: IAI) เพื่อเร่งรัดการรวมตัวของประเทศสมาชิกอาเซียน โดยการลดช่องว่างด้านการพัฒนา (Narrowing the Development Gap – NDG) ระหว่างประเทศสมาชิกเดิม 6 ประเทศ (ASEAN 6) กับสมาชิกใหม่ (CLMV)

1.2 IAI มีจุดประสงค์เพื่อเสริมสร้างขีดความสามารถของประเทศ CLMV เพื่อลดปัญหาความยากจน/ยกระดับความเป็นอยู่ของประชากร พัฒนาระบบข้าราชการ และเสริมสร้างขีดความสามารถในการแข่งขัน โดยมีแผนงาน (IAI work plan) 6 ปี ระหว่างปี 2545-2551 รองรับ โดยมีกลไกในการจับคู่ (Co-shepherd Mechanism) ระหว่างประเทศ ASEAN 6 กับประเทศ CLMV ในแต่ละสาขาความร่วมมือ อาทิ โครงสร้างพื้นฐาน (ขนส่งและพลังงาน) การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ความยากจนและคุณภาพชีวิต การท่องเที่ยว การรวมตัวทางเศรษฐกิจและสาขาย่อยด้านบรรยากาศการลงทุน และสาขาทั่วไป ทั้งนี้ ผู้เสนอโครงการจะให้เงินสนับสนุน โดยอาจเป็นเต็มจำนวน หรือร่วมกันระหว่าง ASEAN 6 กับประเทศคู่เจรจา องค์การเพื่อการพัฒนาต่างๆ และประเทศนอกภูมิภาค

1.3 ภายหลังจากการดำเนินการตาม Work Plan ได้ 3 ปี สำนักเลขาธิการอาเซียนจัดทำ Mid-term Review ของ IAI Work Plan เมื่อพฤศจิกายน 2548 โดยได้มีการเพิ่มสาขาความร่วมมือ และบทบาทกลไก co-shepherd ดังนี้

สาขาความร่วมมือ	ประเทศผู้ประสานงาน	Co-shepherd
โครงสร้างพื้นฐาน	กัมพูชา	อินโดนีเซีย (ด้านพลังงาน) ไทย (ด้านการขนส่ง)
การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์	ลาว	บรูไน สิงคโปร์
เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร	พม่า	มาเลเซีย
การรวมตัวทางเศรษฐกิจ - สาขาย่อย บรรยากาศการลงทุน*	เวียดนาม กัมพูชา	ฟิลิปปินส์ ไทย สิงคโปร์
ด้านท่องเที่ยว*	พม่า	อินโดนีเซีย มาเลเซีย สิงคโปร์
ความยากจนและคุณภาพชีวิต*	ลาว	อินโดนีเซีย มาเลเซีย
สาขาเรื่องทั่วไป*	เวียดนาม	ฟิลิปปินส์

2. IAI Work Plan I (2545-2551)

2.1 ภายใต้อาเซียน IAI Work Plan I มีการเสนอโครงการทั้งสิ้น 258 โครงการ โดยเป็นโครงการที่มีงบประมาณสนับสนุน 218 โครงการ (ณ วันที่ 17 ตุลาคม 2552) สิงคโปร์ให้เงินสนับสนุนโครงการ IAI มากที่สุดในประเทศอาเซียน 6 ประมาณ 22.8 ล้านดอลลาร์สหรัฐหรือคิดเป็น 73.64 % ของเงินที่ประเทศอาเซียน 6 สนับสนุนโครงการ IAI ซึ่งส่วนใหญ่เป็นโครงการสาขาพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ โดยใช้ศูนย์ IAI Centre ที่สิงคโปร์จัดตั้งขึ้นในแต่ละประเทศ CLMV เป็นศูนย์ฝึกอบรม

2.2 ประเทศไทยให้ความช่วยเหลือทวิภาคีแก่ CLMV มากที่สุดในบรรดาประเทศอาเซียน 6 โดยมีมูลค่าเงินมากกว่า 100 ล้านดอลลาร์สหรัฐ (ตั้งแต่ปี 2539 จนถึงปัจจุบัน)

2.3 ภายใต้ IAI Work Plan I มีโครงการที่ได้รับเงินทุนสนับสนุนจากประเทศคู่เจรจาและองค์กรเพื่อการพัฒนาที่มีมูลค่ารวม 20.18 ล้านดอลลาร์สหรัฐ โดยประเทศคู่เจรจาที่ให้ความช่วยเหลือมากที่สุด 5 อันดับแรก ได้แก่ ญี่ปุ่น สาธารณรัฐเกาหลี อินเดีย นอร์เวย์ และสหภาพยุโรป รวม 17.64 ล้านดอลลาร์สหรัฐ หรือคิดเป็น 87.1 % ของเงินทุนสนับสนุนทั้งหมดที่ได้รับจากประเทศคู่เจรจา

2.4 เคยมีความพยายามจะจัดตั้งกองทุนพิเศษเพื่อลดช่องว่างการพัฒนา (ASEAN Special Fund) แต่อาเซียนยังคงเห็นว่า อาจไม่มีความจำเป็นที่จะจัดตั้งกองทุนพิเศษสำหรับเรื่องนี้เป็นการเฉพาะ แต่ควรจะมีระดมทุนสำหรับกองทุนที่มีอยู่แล้วมากกว่า เช่น ASEAN Development Fund โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เห็นว่า ควรเชิญชวนให้ ประเทศคู่เจรจาร่วมสมทบทุนกองทุนดังกล่าวมากขึ้น นอกจากนี้ ที่ประชุม IAI Task Force เห็นว่าควรเร่งดำเนินการระดมทุนในหลายช่องทางไปพร้อม ๆ กัน รวมทั้งการระดมทุนจากผู้มีผลประโยชน์เกี่ยวข้อง (stakeholders) ในภูมิภาค เช่น ภาคเอกชน

3. IAI Work Plan 2 (2552-2558)

3.1 ที่ประชุมผู้นำอาเซียน ครั้งที่ 14 ที่ประเทศไทยเมื่อเดือนกุมภาพันธ์ 2552 ได้ให้ความเห็นชอบ

ต่อแผนงานความร่วมมือเพื่อการรวมตัวของอาเซียนฉบับที่ 2 (IAI Work Plan 2)และเห็นควรให้ใช้เป็นกรอบการดำเนินงาน IAI ระหว่างปี 2552 – 2558 ต่อไป โดยในส่วนของประเทศไทย รัฐสภาได้ให้ความเห็นชอบต่อร่างแผนงานเมื่อเดือนมกราคม 2552

3.2 ปัจจุบัน อาเซียนอยู่ในระหว่างการดำเนินการตามแผนงาน IAI ระยะที่ 2 (IAI Work Plan II) ซึ่งมีสาระในการดำเนินงานต่างไปจากแผนงานระยะที่ 1 คือ แผนงานระยะที่ 2 จะขยายแผนการเสริมสร้างขีดความสามารถของกลุ่ม CLMV ให้สอดคล้องกับแผนการจัดตั้งประชาคมอาเซียนทั้ง 3 เสาหลัก ได้แก่ ประชาคมเศรษฐกิจ ประชาคมการเมืองและความมั่นคง และประชาคมสังคมและวัฒนธรรม เพื่อสนับสนุนเป้าหมายการเป็นประชาคมอาเซียนในปี 2558 ซึ่งรวมถึงการช่วยเหลือประเทศ CLMV ให้สามารถดำเนินการตามพันธกิจและลดผลกระทบที่จะเกิดขึ้นจากการรวมตัวของอาเซียน และยังคงเน้นการเสริมสร้างขีดความสามารถ (capacity building) ทั้งนี้ โดยอาเซียนได้มอบหมายให้คณะทำงาน IAI (IAI Task Force) ซึ่งประกอบด้วยเอกอัครราชทูตผู้แทนถาวรของอาเซียนของ 10 ประเทศ เป็นผู้กำกับนโยบายและขับเคลื่อนการดำเนินการภายใต้แผนงาน ฯ ให้ทูตถาวรของ CLMV ประจำอาเซียนหมุนเวียนกันเป็นประธานตามลำดับตัวอักษรเป็นเวลาคนละ 1 ปีปฏิทิน โดยให้มีการประชุมปีละไม่ต่ำกว่า 4 ครั้ง และ อาจมีการประชุม นอกเหนือจากนั้นได้ในกรณีที่มีความจำเป็น ทั้งนี้ สำหรับการดำเนินงานของ IAI ให้รายงานต่อ ACC

3.3 ปัจจุบัน ออท. คผถ. เมียนมาร์ทำหน้าที่เป็นประธาน IAI Task Force จนถึงสิ้นปี 2555

3.4 ภายใต้ IAI Work Plan II (ตั้งแต่ปี 2552 – 2554) มีโครงการที่ได้รับเงินทุนสนับสนุนจากประเทศอาเซียน 6 มีมูลค่ารวม 12.6 ล้านดอลลาร์สหรัฐ โดยประเทศที่ให้ความช่วยเหลือมากที่สุด 3 อันดับแรก ได้แก่ สิงคโปร์ บรูไนฯ และอินโดนีเซียและจากประเทศคู่เจรจาและองค์กรเพื่อการพัฒนาที่มีมูลค่ารวม 1.59 ล้านดอลลาร์สหรัฐ โดยประเทศคู่เจรจาที่ให้ความช่วยเหลือมากที่สุด 3 อันดับแรก ได้แก่ ญี่ปุ่น สาธารณรัฐเกาหลี และ JICA

5. การดำเนินงานในส่วนของไทย

5.1 ในกรอบ IAI ตั้งแต่ปี 2543 ถึง 2554 ไทยมีโครงการทั้งสิ้น 18 โครงการ มูลค่ารวม 1,333,662 ดอลลาร์สหรัฐ (เป็นมูลค่าที่รวมเงินสมทบจากองค์กร/ประเทศผู้ให้ความช่วยเหลือด้วย - สถานะ ณ เดือน

กรกฎาคม 2554) ไทยเป็น co-shepherd กับกัมพูชาในสาขาย่อยด้านการคมนาคม ภายใต้ความร่วมมือสาขาโครงสร้างพื้นฐาน และสาขาย่อยด้านบรรยากาศการลงทุน ภายใต้ความร่วมมือเพื่อการรวมตัวทางเศรษฐกิจ

5.2 ในระหว่างปี 2550 -2554 ไทยได้ดำเนินโครงการ ดังนี้

5.2.1 โครงการ An Educational Program to Assist CLMV Countries in Implementing Multimodal Transport Operations ปี 2551 โดยกรมขนส่งทางน้ำร่วมกับกรมอาเซียน

5.2.2 โครงการ Successful Operationalization of ASEAN Framework Agreement on Multimodal Transport” ระยะที่ 2 ปี 2552 – ปัจจุบัน โดย กรมขนส่งทางน้ำร่วมกับกรมอาเซียน ซึ่งขณะนี้ได้ดำเนินการเสร็จสิ้นแล้วครบทั้ง 4 ประเทศ

5.2.3 การประชุมเชิงปฏิบัติการ (workshop) ในหัวข้อEnhancing Investment Climate in CLMV Countries โดยกระทรวงการต่างประเทศ ร่วมกับ BOI และ JICA เมื่อวันที่ 6-7 มีนาคม 2551 ที่กรุงเทพฯ

5.2.4 การให้ทุนการศึกษาในระดับปริญญาโทประจำปีการศึกษา 2552 แก่ประเทศสมาชิกอาเซียนจำนวน 10 ทุน โดยกรมอาเซียนร่วมกับสำนักงานความร่วมมือเพื่อการพัฒนาระหว่างประเทศ ได้พิจารณาคัดเลือกสาขาการศึกษาที่จะเป็นประโยชน์และสนับสนุนการดำเนินการของ IAI ในการลดช่องว่างเพื่อการพัฒนาในอาเซียน 7 สาขา ได้แก่

- Master of Engineering in Civil Engineering
- Master of Rural Development Management
- Master of Public Health in Health Systems Development
- Master of Arts in Sustainable Development
- Master of Business Administration in Hospitality and Tourism Management
- Master of Science in Information Technology
- Master of Science in Renewable Energy

6. คณะทำงานลดช่องว่างการพัฒนาของอาเซียน

คณะกรรมการนโยบายเศรษฐกิจระหว่างประเทศมีคำสั่งแต่งตั้งคณะอนุกรรมการดำเนินการตาม AEC Blueprintและคณะอนุกรรมการดังกล่าวได้แต่งตั้งคณะทำงาน 11 คณะ รวมทั้งคณะทำงานลดช่องว่างการพัฒนาในประเทศอาเซียน ซึ่งมีอธิบดีกรมอาเซียนเป็นประธานคณะทำงาน มีหน้าที่ปฏิบัติตาม AEC Blueprint ใน 2 ด้าน คือ การส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) และการลดช่องว่างการพัฒนา หรือ ความริเริ่มเพื่อการรวมตัวของอาเซียน (IAI)

7. การดำเนินงานระยะต่อไป

7.1 IAI Task Force กำลังพิจารณาเร่งรัดการดำเนินโครงการภายใต้ IAI Work Plan II โดยกำหนดให้ประเทศอาเซียนเดิม 6 ประเทศ จัดทำรายงานการดำเนินโครงการลดช่องว่างแก่ CLMV ภายใต้ IAI Work Plan II ทุก 6 เดือน

7.2 โดยที่ในระยะที่ผ่านมา ไทยเน้นการให้ความช่วยเหลือทวิภาคีรวมทั้งการให้ความช่วยเหลือแก่ประเทศ CLMV ผ่านกรอบความร่วมมืออื่นๆ ที่ไทยมีบทบาท เช่น GMS, ACMECS มากกว่าการให้ความช่วยเหลือในกรอบ IAI จึงทำให้บทบาทของไทยในกรอบ IAI ไม่เด่นชัดนักเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศอาเซียน 6 บางประเทศ โดยเฉพาะ สิงคโปร์ ดังนั้น จึงมีข้อเสนอจากออท. ผู้แทนถาวรประจำกรุงจากรัฐว่า

ควรเพิ่มพูนบทบาทของไทยในกรอบ IAI ด้วยการใช้เครื่องมือและความช่วยเหลือระดับทวิภาคีที่ให้แก่ CLMV ผ่าน สพร. ให้มารวมอยู่ในกรอบ IAI

7.3 ต่อมา กรมอาเซียนและ สพร. โดยความเห็นชอบจากกระทรวงฯ จึงเห็นควรให้นำรวมมูลค่าความช่วยเหลือระดับทวิภาคี ไตรภาคี และอนุภูมิภาคอื่น ๆ ที่ไทยให้แก่ CLMV ผ่าน สพร. เพื่อประกาศเป็นส่วนหนึ่งของความช่วยเหลือที่ไทยให้ในกรอบ IAI ด้วย ซึ่งที่ผ่านมาในระหว่างปี 2551 – 2553 สพร. ได้ให้ความช่วยเหลือในรูปแบบทุนการศึกษาและฝึกอบรมระดับต่าง ๆ แก่ CLMV เป็นเงิน 694.944 ล้านบาท (22.5 ล้านดอลลาร์สหรัฐ)

7.4 ในการประชุม IAI Task Force ครั้งที่ 40 เมื่อวันที่ 9 มีนาคม 2555 สำนักเลขาธิการอาเซียนรายงานที่กำลังจะเสนอโครงการการจัดทำ Mid term review สำหรับ IAI Work Plan II โดยอาจพิจารณารวมการดำเนินการในส่วนอื่น ๆ เช่น แผนแม่บทว่าด้วยความเชื่อมโยงระหว่างกันในอาเซียน หรือกรอบการทำงานด้านการพัฒนาอื่น ๆ เข้ามาอยู่ในการประมวลด้วย

7.5 โดยที่การส่งเสริมความเชื่อมโยงเป็นยุทธศาสตร์สำคัญของอาเซียนและไทย ในช่วงปี 2555 – 2558 ไทยจะให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างศักยภาพด้านการเชื่อมโยง แก่ CLMV โดยมีโครงการในระยะต้น ดังนี้

1) การจัดการประชุมเชิงปฏิบัติการ ASEAN Workshop on Cross-border Management: A Key to Efficient ASEAN Connectivity เมื่อวันที่ 13 – 14 มิถุนายน 2555 โดยให้ความสำคัญกับการบริหารจัดการข้ามพรมแดนในอาเซียน และสร้างขีดความสามารถให้แก่ CLMV ในด้านนี้

2) โครงการฝึกอบรมด้านการบริหารจัดการข้ามพรมแดนในสาขาที่ CLMV สนใจ

~~~~~

กรมอาเซียน
กองอาเซียน 3
กรกฎาคม 2555